

Af Preben Medom Hansen, konsulent i KK44, Folkekirkens Skoletjenesten i Silkeborg

De Folkekirkelige Skoletjenester brugte Charles Darwins 200-års fødselsdag som anledning til at lancere et landsdækkende undervisningsprojekt om »Tro og Viden«. Motivationen var, at mange elever - og voksne for den slags skyld - opfatter naturvidenskab og religion som to modstridende opfattelser af verden. Samtidig var det ikke svært at forudse, at dette konflikt-perspektiv ville fylde meget i et Darwin-år. I Danmark er der ganske vist kun et mindretal af kristne, der ikke accepterer evolutions-teorien; men på verdensplan er der mange både kristne og muslimer som forkaster Darwins teori, fordi de mener, den strider mod skabelsesberetningen i Bibelen eller Koranen. Der var desuden i medierne et stort fokus på kreationisme og »intelligent design« op til Darwin-året.

For at undgå misforståelser – som fx at folkekirken nu lavede et anti-Darwin undervisningsmateriale – forsøgte vi både ift. pressen og i selve materialet at være meget tydelige omkring udgangspunktet. Som her i forordet til lærervejledningen:

Religion og naturvidenskab kan ud fra projektets grundsynspunkt kun sammenholdes ved ikke at sammenblandes; den ene forståelse er ikke »rigtigere« end den anden – de svarer på forskellige spørgsmål og svarer forskelligt på dem og kan ikke svare på hinandens spørgsmål – men tilsammen kan de udgøre en mere omfattende forståelse af virkeligheden, end hvis man reduktivt valgte kun at forholde sig til verden og livet ad ét af sporene. (...)

Målet med det samlede undervisningsforløb er, at eleverne oplever og erfarer, at den naturvidenskabelige og den religiøse tilgang til virkeligheden har hver sit sæt af metoder og kvaliteter. Eleverne skal gennem undervisningen opleve eksempler på, at de to tilgange tilsammen kan give en rigere og mere nuanceret beskrivelse af et emne, end hvis man blot benyttede en enkelt tilgang.

Som en naturlig forlængelse af dette udgangspunkt valgte vi at lave tværfaglige forløb, hvor de naturvidenskabelige fag – natur/teknik, fysik, geografi og biologi – blev inddraget sammen med kristendomskundskab, dansk og billedkunst.

Der blev lavet tre forskellige forløb til henholdsvis 1.-3. kl, 4.-6. kl. og 7.-10. kl.

Her en række eksempler fra forløbene:

Verden set med to øjne (1.-3. klasse)

»Kristendom og naturvidenskab kan samles om fascination af og glæde over naturens skønhed og kompleksitet.«

Salmer

Fire Salmer: Op al den ting, I Østen stiger, Lysets engel går med glans og Nu titte til hinanden kobles med fire PowerPoint billedserier med naturfotos og billeder af himmelrummet. Billederne kan både lægge op til naturvidenskabelig nysgerrighed og glæde over skaberværket. Kristendom og naturvidenskab kan samles om fascination af og glæde over naturens skønhed og kompleksitet.

Sanser

Arbejde med at undersøge og beskrive menneskets sanser ud fra både det naturvidenskabelige og poetiske/eksistentielle/religiøse sprog. Pointen er, at begge tilgange er både spændende og meningsfulde for børnene. Metodisk arbejdes der med forsøg/undersøgelser og filosofi-med-børn-samtaler. Fx lugtesans.

- Naturvidenskabeligt sprog: Hvilke ting lugter? Hvordan kan man stoppe en lugt? Hvilke dyr er gode til at lugte? Hvad bruger mennesker og dyr lugtesansen til?
- Poetisk/religiøst sprog: Hvilke lugte er gode? Hvad får denne lugt mig til at tænke på? Kan man fortælle en historie med lugte?

Tro og viden udsagn

Sortere udsagn i »noget vi ved« og »noget vi tror« fx:

- 5 plus 5 er 10
- Det er forkert at lyve

- Der er 300 kilometer mellem Aarhus og København
- Vi skal være gode ved dyrene og hinanden
- Gud har skabt verden
- Himmelbjerget er 147 m højt
- Jorden drejer rundt om solen
- Det gode er bedre end det onde.

Som oplæg til filosofi-med-børn-samtale. En af pointerne, der kommer frem, er, at vi ikke kan nøjes med det, vi ved og kan bevise. Det, vi tror eller bliver enige om, er mindst lige så vigtigt.

Stykker af himlen (4.-6. klasse)

»Formålet er en begyndende forståelse af det religiøse sprogs særtræk ...«

Billedsprog

Arbejde med hvordan billedsprog adskiller sig fra begrebssprog. Forskellige øvelser hvor børnene eksperimenterer med billedsprog, fx "stjerne":

- Lav en tegning, der viser, hvad en stjerne er i det naturvidenskabelige begrebssprog, og hvad det kan være i det poetiske billedsprog.

Herefter arbejdes der med billedsprog i de bibelske fortællinger og udsagn. Fx »Jeg er verdens lys«, »Jeg er den gode hyrde«, »Jeg er livets brød«.

Formålet er en begyndende forståelse af det religiøse sprogs særtræk, og særligt at Bibelen ikke skal læses som naturvidenskabeligt begrebssprog.

Andre begreber, der kan arbejdes med, er »himlen« og »lyset«. Begge lægger op til spændende undersøgelser både med det naturvidenskabelige og det poetiske/religiøse sprog.

Forundringsbillede

Tegneren Marie Dyekjær Eriksen lavede til projektet et stort myldrebillede med knap 100 forskellige motiver fra troens, fantasiens og videnskabernes verden. Nogle af figurerne er umiddelbart lette at forstå, mens andre kræver lidt refleksion, viden, fantasi og ikke mindst humor. Formålet med opgaven er at vække elevernes nysgerrighed over for emnet og inspirere til samtaler. Illustrationerne i denne artikel er udsnit fra det store forundringsbillede.

Projektets hjemmeside www.tro-viden.dk er stadig online. Her kan man bl.a. finde PowerPoint til de fire salmer og en billedfil med det store forundringsbillede.

Dig og mig og Darwin (7.-10. klasse)

De store spørgsmål

På dette alderstrin bør eleverne kunne formulere, hvad der lægger uden for naturvidenskabernes kompetenceområde, og som derfor kræver en holdnings- eller trosafgørelse af den enkelte. Det, som i folkeskolens kristendomsfag kaldes grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.

- Hvad er meningen med livet?
- Hvad er godt og ondt – rigtigt og forkert?
- Hvordan skal vi behandle hinanden?
- Hvad sker der efter døden?
- Hvad er det særlige ved et menneske?
- Findes Gud? Og hvordan er han, hvis hun findes?

Eleverne arbejder med, hvor man kan hente inspiration til svar på disse spørgsmål (fx religion, filosofi, kunst, etiske teori m.m.). Og ikke mindst får de mulighed for selv at give (begrundede) svar på spørgsmålene.

»Det er uhyggelig læsning, når man tænker på, hvad denne tankegang førte til under nazismen.«

Racehygiejne

Naturvidenskaben kan fortælle om, hvordan den fysiske virkelighed er; men kan ikke bruges til at bestemme, hvordan noget bør være. Især ikke når det drejer sig om menneskelige forhold. Et eksempel på dette møder eleverne ved at læse socialdemokratens K.K. Steinkes skrift fra 1920, hvor han advarer imod en socialpolitik, der medfører, at samfundets laveste klasser får mange børn. Dette – forklarer Steinke – modarbejder den af Darwin beskrevne »naturlige udvælgelse«, der ellers sikrer, at det er de bedst egnede, der får mest afkom og dermed sikrer en sund population. Derfor taler Steinke for racehygiejne og sammenligner med en landmand, der jo også luger de syge og svage planter væk. Det er uhyggelig læsning, når man tænker på, hvad denne tankegang førte til under nazismen. Etik og naturvidenskab skal ikke blandes sammen, er moralen her.

Et uddrag af Steinkes skrift kan læses her:

https://folkedrab.dk/files/media/documents/laererforum/undervisningsforloeb_af_undervisere/undervisningsforlb_om_racehygiejne.pdf

»Over 1000 skoleklasser arbejdede med et de tre forløb.«